

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔
The 4th National and International Conference, 2024

เนื่องในวาระครบรอบวันสถาปนา ๔๐ ปี วิทยาเขตเชียงใหม่
On the occasion of 40 Years Anniversary, Chiang Mai Campus

ภูมิพลังสร้างสรรค์ และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย

Soft Power and Buddhist Innovations
for Contemporary Society

SBCS

วันที่ ๒๓-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๗
Date: 23rd – 24th August 2024

ณ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

PaMiang Sub-district, Doisaket District, Chiang Mai, Thailand

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมเมืองเชียงใหม่ : การศึกษาและ สงเคราะห์ประชาชน

The Role of Monks in the Social Development of Kengtung: Education and Welfare for the People

ทิพาภรณ์ เยสุวรณ์, พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์

พระนคร ปรงฤทธิ, พระครูกิตติภักถรานูยุต

Tipaporn Yesuwan, Siriboromthatpitak,

Phra Nakorn Pragnrit, Phrakrukittiphattharanuyut

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus,

Email: rinriwif@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมเมืองเชียงใหม่ โดยมุ่งเน้นด้านการศึกษาและการสงเคราะห์ประชาชน พระสงฆ์ในเมืองเชียงใหม่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาทางพระพุทธศาสนา และการรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมไทเขิน ผ่านการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธเจ้า บทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษาได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนปริยัติธรรม ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับพระธรรมคำสอน การปฏิบัติธรรม และการรักษาความรู้ทางศาสนาให้คงอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดอบรมภาคฤดูร้อนสำหรับเยาวชน สอนวิปัสสนากรรมฐาน การอ่าน-เขียนภาษาไทย และ การเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตและการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต นอกจากนี้พระสงฆ์เมืองเชียงใหม่ยังมีบทบาทในด้านการสงเคราะห์ประชาชน โดยการแจกข้าวของและสิ่งของจำเป็นแก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้คนในชุมชน ตลอดจนสร้างความหวังและกำลังใจให้แก่ผู้ประสบปัญหา บทความนี้ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมเมืองเชียงใหม่ มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พระสงฆ์ไม่เพียงแต่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ แต่ยังเป็นผู้ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางด้านการศึกษาและสังคม การประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมีความยั่งยืน

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์, การศึกษา, การพัฒนาเมืองเชียงใหม่

Abstract

This article examines the role of monks in the social development of Kengtung, focusing on education and public welfare. Monks in Kengtung play a crucial role in promoting Buddhist education and preserving the Tai Khün cultural identity through the dissemination of the Buddha's teachings. Their educational role includes organizing instruction in Pariyatti schools, which emphasize the study of Buddhist scriptures, meditation practices, and the preservation of religious knowledge within the community. Additionally, they conduct summer training programs for youth, teaching Vipassana meditation, Tai Khün language literacy, and English language skills, aiming to equip them with essential life skills and prepare them for the future. Furthermore, the monks are actively involved in public welfare, providing food and essential items to those in need, alleviating the hardships of the community, and offering hope and encouragement to those facing difficulties. This article highlights the significant impact of monks on improving the quality of life in Kengtung, demonstrating that monks are not only spiritual leaders but also contributors to educational and social development. The application of Buddhist teachings in daily life fosters community strength and sustainability.

Keywords: role of monks, education, Kengtung development

บทนำ

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม พระสงฆ์ คือ พระภิกษุที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง สร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน สร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา ส่งเสริมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญยั่งยืนสืบต่อไป(พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ 2559: 275) นอกจากนั้นพระสงฆ์ยังเป็นผู้มีความสามารถและทรงคุณค่าในการพัฒนาชุมชน เป็นที่ไว้วางใจ ในการทำงาน อีกทั้งพระ

สงฆ์ยังมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการศึกษา การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนรวมถึงการปลูกฝังความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนและกลุ่มคนในชุมชน กล่าวได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมนั้นมีให้พบเห็นอยู่ในทุกที่ พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เป็นการเผยแผ่ปลูกฝังศีลธรรมในการอยู่ร่วมกันของสังคมให้เกิดความสงบสุขตามที่ได้รับถ่ายทอดจากอดีต นอกจากนี้ในสมัยปัจจุบันความเหลื่อมล้ำการเห็นแก่ตัวไม่ได้ยึดมั่นในมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในสังคมก่อให้เกิดความวุ่นวายเกิดสังคมที่อ่อนแอไม่เข้มแข็ง และการสร้างชุมชนหรือสังคมให้เข้มแข็งนั้น การอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อสร้างความสงบสุขให้กับชุมชน จะเห็นได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้แทนการเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง(พระครูญาณเพชรรัตน์ 2557:91)

พระสงฆ์ในเมืองเชียงตุงก็เช่นกัน พระสงฆ์ในเมืองเชียงตุงก็มีบทบาทที่หลากหลายซึ่งไม่จำกัดแค่การเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา และการจัดการอบรมต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับประชาชน(กรมการศาสนา, 2562) นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์และสนับสนุนผู้ที่ประสบปัญหาทางสังคมซึ่งส่งผลให้การพัฒนาการศึกษาของเมืองเชียงตุงมีความครบถ้วนและครอบคลุม (มูลนิธิสงเคราะห์, 2563) การศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคคล แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาสังคมโดยรวม (สภาการศึกษา, 2563) ในเมืองเชียงตุง ประเทศเมียนมา การพัฒนาการศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากพระสงฆ์ ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน (สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565)

บทความนี้ มีความเป็นมาจากการที่นำนิสิตสาขาการพัฒนาสังคม ศึกษาดูงานในพื้นที่เมืองเชียงตุง เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการพัฒนาสังคม เพื่อบูรณาการความรู้สู่การพัฒนาคุณภาพนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งการศึกษาดูงานครั้งนี้ มุ่งเน้นบทบาทพระสงฆ์ในชุมชนเชียงตุงในด้านการศึกษา ในด้านการปฏิบัติ ในด้านการสงเคราะห์ ประวัติศาสตร์ของการศึกษาของพระสงฆ์ ตลอดจนวิวัฒนาการของการศึกษาของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน และผลกระทบของการศึกษาของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชน โดยเน้นวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมด้านการศึกษาในเมืองเชียงตุง โดยวิเคราะห์จากการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวไทยใหญ่ในมิติของพระสงฆ์นักพัฒนา โดยมีพระมหาดวงทิพย์ ปรียัตถารี และ

คณะสงฆ์เมืองตุง ร่วมกับท่านครูสิริบรมธาตุพิทักษ์ ผศ.ดร., ท่านพระอาจารย์ ดร., ผศ.ดร.ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์ , ดร.ประเสริฐ บุปผาสุก, รศ.ปรีชา วงศ์ทิพย์ และคณะนิสิตสาขาการพัฒนาศักยภาพรุ่นที่ 5 นอกจากนั้นยังได้ศึกษาเรียนรู้ในพื้นที่การเรียนการสอนของสามเณรที่เชียงตุง

จากการศึกษาดูงานเมืองเชียงตุง พบว่า พระภิกษุสงฆ์เมืองเชียงตุงมีบทบาทสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณี ภาษาชาวไทเขินไม่ให้หายไปจากวิถีชีวิตของชาวเมืองเชียงตุง โดยได้มีการส่งพระสงฆ์เมืองเชียงตุงมาศึกษาเล่าเรียนพระพุทธศาสนาทั้งปริยัติและปฏิบัติจากประเทศไทยเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็นำความรู้ทั้งสองอย่างไปประยุกต์และปรับใช้ในบ้านเมืองของตน นอกจากนั้นยังวิเคราะห์ได้ว่าพระสงฆ์ในเมืองเชียงตุงยึดมั่นถือมั่นในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (แบบไทเขิน) ตลอดจนการธำรงไว้ในอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีไทยเขิน ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

บริบททั่วไปของเมืองเชียงตุง

เชียงตุงมีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทเขินหรือไทเขิน มีไทใหญ่และพม่ารองลงมา และยังมีชนกลุ่มน้อยอื่นๆ อีกมากมาย เช่น อาข่า ปะดอง ว้าลาฯ เป็นต้น เชียงตุงเป็นนครที่มีร่องรอยของความเป็นมาที่ยาวนาน พอๆกับการก่อตั้งอาณาจักรล้านนาทางภาคเหนือของประเทศไทยตอนบน เพียงแต่ภายหลังเมืองเชียงตุงถูกรวมรวมเข้ากับประเทศพม่า ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเดียวกันกับเมืองสยามอ่อนกำลังลงและสูญเสียดินแดนส่วนหนึ่งให้กับอังกฤษในยุคล่าอาณานิคมของอังกฤษ โดยอังกฤษเข้ามามีบทบาทในเมืองสยามมากขึ้นและสนับสนุนให้สยามปกครองล้านนาอย่างเต็มที่ การขึ้นตรงต่อรัฐสยามและล้านนาเชียงใหม่ ส่งผลทำให้นครรัฐเชียงตุงถูกลดบทบาทลง เมืองเชียงตุงจึงหันไปให้ความสนใจและสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและพม่าแทนในที่สุด อย่างไรก็ตาม เมืองเชียงตุงก็ยังคงให้ความสำคัญในสายสัมพันธ์กับล้านนาเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จารีตประเพณี สังคม และวัฒนธรรมที่มีอยู่แบบเดิม โดยเฉพาะเรื่องราวความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ประชาชนไทยเขินเมืองเชียงตุงถือว่ามีความอันยิ่งใหญ่ที่สุด(สุพิน ฤทธิพิชญ์ 2548) การหันหน้าเข้าสู่พระพุทธศาสนาของชาวเชียงตุง ได้ยึดหลักความศรัทธาในศาสนาของตน เป็นการผ่อนคลายทางสภาพจิตใจของประชาชนชาวเชียงตุง เนื่องจากพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นสิ่งเดียวที่ชาวเชียงตุงเชื่อว่าจะสามารถคงไว้ซึ่งอำนาจการปกครองตลอดจนเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ไปได้ โดยยึดหลักการยึดเหนี่ยวจิตใจของชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ของชาวเชียงตุง 70% นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนั้นชาวเมืองเชียงตุงมักจะนิยมให้บุตรหลานที่เป็นเด็กผู้ชายบวชตั้งแต่เด็ก เนื่องจากหากมีสถานภาพเป็นพระสงฆ์จะ

ถูกยกเว้นการเป็นทหารและการปฏิบัติตามคำสั่งของราชการหลายประการ อีกทั้งเป็นการหลีกเลี่ยงสภาวะปัญหาเศรษฐกิจภายในครอบครัวอีกด้วย ด้วยพื้นฐานขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาวเมืองเชียงตุงได้มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องการให้ผู้ชายมีบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้น ในสังคมเมืองเชียงตุงบุตรหลานที่เป็นผู้ชายจะได้รับสิทธิ์ต่าง ๆ ก่อนบุตรหลานที่เป็นผู้หญิงเสมอ โดยเชื่อว่าการส่งบุตรหลานเข้าบวชเรียนในพระพุทธศาสนาอาจเป็นช่องทางไปสู่การศึกษาที่สูงขึ้น เนื่องจากระบบการศึกษาของประเทศพม่าในขณะนั้นในด้านหลักประกันของคุณภาพการศึกษาถือว่ามีย่อยกว่าระดับคุณภาพทางการศึกษาประเทศอื่นทั่วไป อย่างไรก็ตามบทบาทพระสงฆ์ในเมืองเชียงตุง ในด้านการศึกษาและการสงเคราะห์ประชาชนก็ยังคงมีความเข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับในสังคมเมืองเชียงตุง คือ

ความเป็นมาในการศึกษาของพระสงฆ์เมืองเชียงตุง

การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในเมืองเชียงตุง พระภิกษุสามเณรที่ผ่านการบวชในพระพุทธศาสนาเมืองเชียงตุงแล้ว จะต้องเริ่มเข้ารับการศึกษาที่มีทั้งระบบการศึกษาที่เป็นแบบพระปริยัติ คือการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาคณะสงฆ์เชียงตุง ในด้านปฏิบัติ คือการถือปฏิบัติด้วยพระวินัยของสงฆ์เช่นการเรียนวิปัสสนาธรรมกรรมฐานและการท่องจำบทสวดมนต์แบบพื้นเมือง ตลอดจนการฝึกหัดเทศน์ในโอกาสงานบุญต่าง ๆ นอกจากนั้นพระสงฆ์ที่อยู่ในเชียงตุงหากประสงค์จะเรียนต่อในระดับโรงเรียนพระปริยัติธรรมตั้งแต่ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย สามเณรหรือพระภิกษุจะต้องสอบผ่านหลักสูตรที่เรียกว่า ชั้นมูล-ปฐมะอันเป็นขั้นพื้นฐานของการเรียนพระปริยัติธรรมมาก่อน โดยการเรียนชั้นมูลเหล่านี้พระภิกษุสงฆ์สามเณรเชียงตุงสามารถเรียนจากเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุที่วัดของตนเองได้ และเมื่อสามารถท่องจำได้หมดแล้วก็จะมีการสอบจบ ซึ่งเป็นลักษณะการสอบแบบปริยัติธรรมของประเทศไทยสมัยก่อน หรือ การสอบปากเปล่าสถานที่สอบอยู่ที่วัดของตน หรือวัดในเมืองเชียงตุง ก็คือ วัดราชฐานหลวงหัวช่วง ซึ่งมีพระอัครสังฆมโฆติกะหรือคราสาม โฆติโก เป็นเจ้าสำนัก และแม่กองธรรมบาลีสนาทหลวง เมื่อสามเณรสามารถสอบผ่านชั้นมูล-ปฐมะได้แล้วก็จะเริ่มเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในชั้น ปฐมะ ชั้นทุติยะ และชั้นตติยะตามลำดับ หลังจากนั้นเมื่อเรียนจบชั้นนักธรรมทั้งหมดแล้วบางสำนักเรียนก็จะมีการกำหนดเรียนวิชาโหราศาสตร์ ซึ่งการเรียนวิชาโหราศาสตร์นั้น บางสำนักจะอนุญาตให้เรียนตามความสมัครใจของผู้เรียนเอง ปัจจุบันการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองเชียงตุงเริ่มต้นจากการเรียนการสอนที่มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การเรียนในระดับโรงเรียนที่รัฐบาลพม่าจัดให้ คือ ระบบท่าน หรือชั้นการศึกษา จะเริ่มต้นตั้งแต่ 1-10 เป็นลักษณะการศึกษาภาคบังคับของรัฐบาล แต่ไม่บังคับประชาชนให้เรียนด้วย ประกอบกับคนกลุ่มไทไม่นิยมเรียนเพราะการเรียนในระบบการศึกษาดังกล่าวใช้ภาษาพม่าในการเรียนการสอน ซึ่งในโรงเรียนดังกล่าวมีการสอนวิชาภาษาพม่า ซึ่งมีหลักสูตรมาจากส่วนการศึกษากลางของพม่า แต่การเรียนในลักษณะดังกล่าวสถานะความเป็นพระสงฆ์สามารถเรียนได้ถึงแค่ท่าน 5 เทียบเท่ากับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของระบบการศึกษาในประเทศไทย

2. ลักษณะที่ 2 เป็นการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษา นับตั้งแต่ปี พ.ศ 2491 เป็นต้นมา โดยมีสำนักเรียนใหญ่อยู่ที่วัดราชฐานหลวงหัวช่วงเมืองเชียงตุง แบ่งเป็นลำดับชั้นการเรียนการสอนคือ 1) ชั้นมูลเป็นหลักสูตรว่าด้วยการเรียนอักษรขอมไทเขิน โดยวัดผลจากการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน การเรียนชั้นนี้จะเรียนที่วัดของตน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นครูผู้สอน การเรียนชั้นนี้ เดิมไม่มีการสอบแต่ปัจจุบันกำหนดให้มีการสอบเช่นเดียวกับชั้นประถมศึกษา 2) ชั้นประถมเป็นหลักสูตรว่าด้วยการเรียนบทสวดมนต์ โดยใช้วิธีการท่องจำทั้งหมด การเรียนชั้นนี้จะเรียนที่วัดของตน แต่เมื่อถึงเวลาสอบจะต้องไปสอบที่สำนักเรียนใหญ่ คือ วัดราชฐานหลวงหัวช่วงด้วยวิธีการสอบปากเปล่า เมื่อสอบผ่านจึงเลื่อนชั้นไปเรียนในระดับปริยัติธรรม 3) ธรรมศึกษาชั้นต้นหรือนักธรรมชั้นตรี 4) ธรรมศึกษาชั้นกลางหรือนักธรรมชั้นโท 5) ธรรมศึกษาชั้นปลายหรือนักธรรมชั้นเอก หลักสูตรวิชาบาลีไวยากรณ์เบื้องต้นและการแปลภาษาบาลีหรือเปรียญธรรมประโยค 1-2 7) หลักสูตรวิชาบาลีไวยากรณ์ขั้นสูงและการแปลภาษาบาลีหรือเปรียญธรรมประโยค 5-6 ถือเป็นระดับชั้นที่เทียบได้กับวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของการศึกษาในประเทศไทยที่เดิมสมัยก่อนในช่วงปรับปรุงระบบการศึกษาช่วงหนึ่งเป็นเปรียญธรรมประโยค ๓ เทียบได้กับวุฒิปริญญาตรีที่เดียวปัจจุบันเป็นเงื่อนไขให้กับพระสงฆ์ในเชียงตุงที่ต้องการเข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ในประเทศไทย จะต้องผ่านชั้น 7 คือเปรียญธรรม 5-6 ประโยคก่อน จึงจะสามารถนำวุฒิที่ได้ไปเทียบวุฒิทางการศึกษาพระสงฆ์ในประเทศไทย การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เมืองเชียงตุงจะมีความครอบคลุมเฉพาะในเขตตัวเมืองเชียงตุงและเขตเ็งรอบนอกเพียงแค 9 โรงเรียนเท่านั้น ในส่วนการจัดการระบบการศึกษาของหัวเมืองอื่นๆ เช่นเมือง ยอง เมืองลา เมืองพยาก เมื่อโก และเมืองเลน เมืองดังกล่าวจะเป็นระบบการศึกษาของตนเอง เป็นการศึกษาเฉพาะเมืองนั้น ๆ ไม่ขึ้นต่อเขตการศึกษาเมืองเชียงตุงแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายการศึกษาหรือระบบการเรียนการสอน ตลอดจนการออกข้อสอบก็จะมีอำนาจดำเนินการได้ในส่วนการศึกษาที่ดูแลรับผิดชอบของหัวเมืองนั่นเอง ในเมืองเชียงตุงสำนักเรียนที่ขึ้นตรงต่อระบบการศึกษาคณะสงฆ์เมืองเชียงตุง จะมีอยู่ 9 สำนักเรียนคือ สำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดราชฐานหลวงหัวช่วงเขต ๓ เมืองเชียง

ตุง ,สำนักเรียนพระปริยัติธรรมวัดราชฐานป่าแดงเขต ๓ เมืองเชียงตุง, สำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดหนองทองเอื้องวัดชาวเมืองเชียงตุง, สำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสามัคคีเอื้องกาดเต่าเมืองเชียงตุง, สำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดยางเกียงเอื้องยางเกียงเมืองเชียงตุง, สำนักโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดหนองนวนเอื้องเมืองเซมเมืองเชียงตุง, โรงเรียนพุทธวัฒนธรรมวัดก้องเอื้องวัดชาวเมืองเชียงตุง, โรงเรียนพุทธวัฒนธรรมวัดศรีภูมิเอื้องวัดชาวเมืองเชียงตุง ,โรงเรียนพุทธวัฒนธรรมบ้านไร่เอื้องวัดเมืองเชียงตุง(อนุสรณ์ บุญเรือง 2551)

บทบาทพระสงฆ์เมืองเชียงตุงในด้านการศึกษาและสงเคราะห์

บทบาทด้านการศึกษาในคณะสงฆ์เมืองเชียงตุง มีการจัดตั้งโรงเรียนธรรมะโดยวัดท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชน โดยใช้วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติการ **แห่งแรกคือ** วัดหนองม้า ซึ่งอยู่นอกเมืองเชียงตุงประมาณ ๑๐ กิโลเมตร โดยเปิดเป็นโรงเรียนในภาคฤดูร้อน หลังจากปิดเทอมใหญ่เชียงตุงจะปิดเรียนประมาณ ๓ เดือน ในช่วงเวลาดังกล่าววัดหนองม้าเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมไทเขิน และพระพุทธศาสนาให้กับเด็ก ๆ ซึ่งมีจำนวนมากถึง ๔๐๐ คน (เด็กมาจากหลายตำบล) มีการเปิดการเรียนทุกวัน หยุดเฉพาะวันพระ มีการบริการเลี้ยงอาหารฟรี การเรียนการสอนแบ่งเป็นระดับชั้น คือ ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย วิชาที่เรียนจะเน้นไปทางภาษาไทยเขิน ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มภาษาไทยใหญ่ อย่างไรก็ตามนักเรียนในโรงเรียนจะต้องเรียนภาษาพม่าด้วย นอกจากเรียนทางด้านภาษาแล้ว พระสงฆ์และผู้ปกครองของเด็กก็จะเน้นสอนพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม การเรียนจะแบ่งเป็นเช้า - บ่าย ครูที่สอนส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ **แห่งที่สอง** คือ สถานที่วัดยางปู เป็นโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษตั้งอยู่ที่วัดยางปู โดยมีหลวงพ่อโชติคะ (เจ้าอาวาส) เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียน ลักษณะเป็นโรงเรียนประจำมีห้องเรียนเป็นศาลาวัดและใต้กุฏิพระ นักเรียนกินและนอนที่นี่ มีการแบ่งงานกันทำ เช่น การทำครัว ผ่าฟัน ทำสวนปลูกผัก ทำความสะอาด นักเรียนส่วนมากเป็นไทใหญ่ที่มาจากหลายเมือง นักเรียนบางคนพูดได้ถึง ๕ ภาษา คือ ไทใหญ่ พม่า ไทย จีน และภาษาอังกฤษ ถ้าเป็นรุ่นโต ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนรัฐมาแล้ว แต่มาที่นี่เพื่อฝึกภาษาอังกฤษโดยตรง ในสถานที่แห่งนี้ห้องเรียนมิได้สะดวกมาก เนื่องจากหลวงพ่อไม่ได้มุ่งเน้นพัฒนาศาลาเจดีย์หรือสถานบูชาหรือแม้แต่ห้องเรียน แต่มุ่งพัฒนาการศึกษาของเด็กมากกว่า นอกจากเรียนด้านภาษาอังกฤษแล้วยังมีการฝึกทักษะชีวิตและสอนวัฒนธรรมไทใหญ่ (พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป)

กรณีศึกษาเช่นการจัดตั้งโรงเรียนธรรมะโดยวัดท้องถิ่น โรงเรียนแห่งนี้ให้การศึกษาแก่เด็กจากครอบครัวที่ยากจน โดยนำเสนอหลักสูตรที่รวมทั้งวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ซึ่งทางโรงเรียนได้รับทุนจากการบริจาคและการสนับสนุนจากชุมชน และพึงพาครูอาสาสมัคร รวม

ถึงพระสงฆ์และฆราวาส โรงเรียนมีผลประโยชน์เป็นอย่างมากต่อชุมชน เนื่องจากการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ทำให้เด็กมีโอกาสเรียนอย่างเป็นทางการ

นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทด้านการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน อาทิเช่น การแจกจ่ายข้าวของ การแจกจ่ายข้าวของและสิ่งของจำเป็นช่วยบรรเทาความทุกข์และความยากลำบากของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ การสนับสนุนทางการเงินและสิ่งของ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและสิ่งของ เช่น เสื้อผ้า และอุปกรณ์การเรียน ช่วยสนับสนุนผู้ที่ประสบปัญหาทางการเงินการสร้าง**ความหวังและกำลังใจ** การให้การสนับสนุนทางจิตใจและสร้าง**ความหวัง**ให้แก่ผู้ประสบปัญหา ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและกำลังใจในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการส่งเสริมจิตวิญญาณของชุมชนให้เกิดความร่วมมือ สามัคคี รักใคร่ปรองดอง สนับสนุนสงเคราะห์ให้เด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาสให้มีการศึกษาต่อในระดับสูง อีกทั้งการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ เช่น งานไม้ การตัดเย็บเสื้อผ้า และการเกษตร เปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายและมีทักษะเชิงปฏิบัติที่สามารถเพิ่มพูนความเป็นอยู่ของชุมชน ทำให้สถานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นและมีส่วนช่วยในการพัฒนาโดยรวมของชุมชน

บทบาทด้านการศึกษาปฏิบัติ

พระสงฆ์ได้นำเรื่องของวิปัสสนากรรมฐานแนวสติปัฏฐาน 4 ที่ได้ศึกษามาจากสายหลวงปู่ทอง สิริมงคลโล จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย มาสอนแก่พระภิกษุ-สามเณรตลอดถึงศรัทธาญาติโยมเมืองเชียงตุง และหัวเมืองรอบ ๆ นอกจากนั้นทางคณะสงฆ์ยังได้มีการจัดอบรมภาคฤดูร้อน (หลักสูตรพระพุทธศาสนาภาคฤดูร้อน) แก่เยาวชนของเมืองเชียงตุง เพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมและสอนเขียน-อ่าน ภาษาไทเขิน มีการจ้างครูนอกมาสอนภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และยังเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณตลอดจนการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยากด้วยการแจกจ่ายข้าวของอีกด้วย

พระสงฆ์ได้ช่วยพัฒนาการศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนเมืองเชียงตุง โดยการเรียนรู้หลักพระพุทธศาสนาและการพัฒนาศีลธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น

1. การเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนปริยัติธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่หลักคำสอนและแนวปฏิบัติของพระพุทธศาสนา ซึ่งรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับพระธรรมคำสอนและการปฏิบัติตามหลักศีลธรรม

2. การรักษาความรู้ทางศาสนา การศึกษาทางปริยัติช่วยรักษาความรู้ทางศาสนา

ให้คงอยู่ในท้องถิ่นและส่งเสริมการสืบทอดความรู้ให้แก่รุ่นใหม่ การเรียนการสอนในโรงเรียน
ปริยัติธรรมมีบทบาทในการปกป้องอัตลักษณ์ทางศาสนา

3. การส่งเสริมการศึกษาในระดับท้องถิ่น โรงเรียนปริยัติธรรมช่วยให้การศึกษา
ในระดับพื้นฐานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยการสอนพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การอ่าน การเขียน
รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น

ในด้านการศึกษาทางปฏิบัติ พระสงฆ์ในเมืองเชียงตุงได้นำหลักวิปัสสนากรรมฐาน
แนวสติปัฏฐาน 4 มาประยุกต์ใช้ในการสอน ดังนี้

1. การสอนวิปัสสนากรรมฐาน พระสงฆ์ใช้วิปัสสนากรรมฐานแนวสติปัฏฐาน 4
ซึ่งเป็นวิธีการทำสมาธิและพัฒนาจิตใจที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในหลักการปฏิบัติของพระพุทธ
ศาสนา และส่งเสริมความสงบและปัญญาในชีวิต

2. การอบรมภาคฤดูร้อน การอบรมภาคฤดูร้อนที่จัดโดยคณะสงฆ์รวมถึงการสอน
คุณธรรมจริยธรรม การอ่าน-เขียนภาษาไทย และการเรียนภาษาอังกฤษ ช่วยให้เยาวชนมี
ทักษะที่หลากหลายและสามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต

3. การพัฒนาทักษะของเยาวชน การอบรมนี้ช่วยเสริมสร้างทักษะด้านภาษาและ
คุณธรรมให้กับเยาวชน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตและการเติบโตของพวกเขา

นอกจากพระสงฆ์จะมีบทบาทในด้านการศึกษา เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณแล้ว
พระสงฆ์ยังมีบทบาทเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยากด้วยการแจกจ่ายข้าวของอีกด้วย

ด้านการสงเคราะห์

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญใน
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนี้

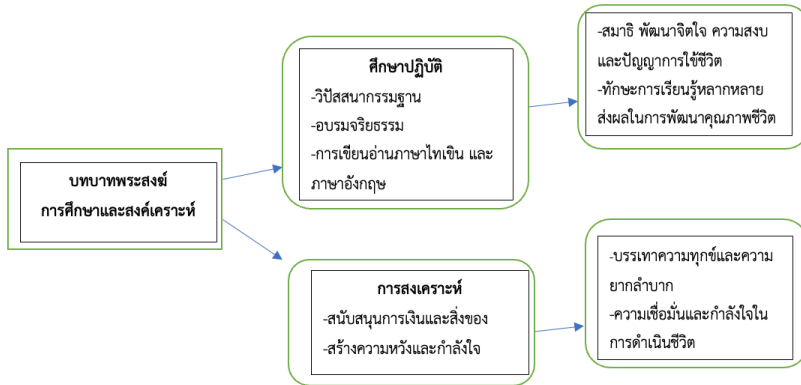
1. การแจกจ่ายข้าวของ การแจกจ่ายข้าวของและสิ่งของจำเป็นช่วยบรรเทาความ
ทุกข์และความยากลำบากของผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

2. การสนับสนุนทางการเงินและสิ่งของ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและ
สิ่งของ เช่น เสื้อผ้า และอุปกรณ์การเรียน ช่วยสนับสนุนผู้ที่ประสบปัญหาทางการเงิน

3. การสร้างความหวังและกำลังใจ การให้การสนับสนุนทางจิตใจและสร้างความ
หวังให้แก่ผู้ที่ประสบปัญหา ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและกำลังใจในการดำเนินชีวิต

องค์ความรู้จากการศึกษา

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมเมืองเชียงใหม่ : ด้านการศึกษาและ
สงเคราะห์ประชาชนตามแผนผังภาพ

สรุป

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมเมืองเชียงใหม่ด้านการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน พระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับปริยัติ โดยการเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและการรักษาความรู้ทางศาสนา ซึ่งช่วยให้ประชาชนและเยาวชนได้รับความรู้ที่มีค่าและสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การศึกษานี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างจิตสำนึกและความรู้ทางศีลธรรม แต่ยังช่วยให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักศาสนา

นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนผ่านการอบรมภาคฤดูร้อน ซึ่งรวมถึงการสอนวิปัสสนากรรมฐาน ภาษาไทเขิน และภาษาอังกฤษ การอบรมนี้ช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการเตรียมตัวสำหรับอนาคต โดยการมีทักษะในการสื่อสารและการมีความรู้ที่หลากหลายช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงานได้ดีขึ้น

พระสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญในการสงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ซึ่งรวมถึงการแจกจ่ายข้าวของและสิ่งของจำเป็น การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และการสร้างความหวังและกำลังใจ การสนับสนุนในรูปแบบนี้ช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของผู้ที่ประสบปัญหาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนทางสังคมนี้มีผลต่อ

การเพิ่มความมั่นคงทางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

การทำงานของพระสงฆ์ในการพัฒนาการศึกษาและการสงเคราะห์ที่มีผลโดยตรงต่อความเจริญก้าวหน้าและความยั่งยืนของสังคมเมืองเชียงตุง การบูรณาการหลักคำสอนทางศาสนาเข้ากับการศึกษาและการให้ความช่วยเหลือทางสังคมช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงและการพัฒนาที่ยั่งยืน การสนับสนุนและการทำงานร่วมกันระหว่างพระสงฆ์ หน่วยงานการศึกษา และองค์กรต่างๆ จะช่วยให้เมืองเชียงตุงสามารถดำเนินไปในทิศทางที่ดีขึ้นและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของบทพระสงฆ์ที่ส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาและสงเคราะห์ที่ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตตลอดจนการพัฒนาชุมชนเมืองเชียงตุงอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา. (2562). รายงานสถานการณ์การศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- คณะกรรมการการศึกษา. (2566). รายงานผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษา.
- คณะทำงานพัฒนาการศึกษา. (2566). การศึกษาการอบรมและการพัฒนาทักษะเยาวชน. เชียงตุง: คณะทำงานพัฒนาการศึกษา.
- โครงการช่วยเหลือ. (2565). รายงานการให้ความช่วยเหลือทางการเงินและสิ่งของ. เชียงตุง: โครงการช่วยเหลือ.
- โครงการฝึกอบรมภาคฤดูร้อน. (2566). รายงานการอบรมภาคฤดูร้อนและกิจกรรมทางการศึกษา. เชียงตุง: โครงการฝึกอบรมภาคฤดูร้อน.
- พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยทสฺสี). (2557). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิง รุก. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 2(2), 80-93.
- พระครูวินัยธรจักรี ศรีจารุเมธีญาณ และคณะ. (2559). บทบาทพระสงฆ์ไทยในสังคมยุคโลกาภิวัตน์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 4(1), 275-287.
- มูลนิธิสงเคราะห์. (2563). รายงานการแจกจ่ายข้าวของและการสนับสนุนผู้ตกทุกข์ได้ยาก. เชียงตุง: มูลนิธิสงเคราะห์.

- ศูนย์ช่วยเหลือสังคม. (2566). การสร้างความหวังและกำลังใจให้แก่ผู้ประสบปัญหา.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ช่วยเหลือสังคม.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพชีวิต. (2567). รายงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน. เชียงตุง:
สถาบันพัฒนาคุณภาพชีวิต.
- สภาการศึกษา. (2563). การศึกษาและการเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา. เชียง
ตุง: สภาการศึกษา.
- สมาคมการศึกษา. (2567). แนวทางการสนับสนุนการศึกษาและการร่วมมือ. กรุงเทพมหานคร:
สมาคมการศึกษา.
- สมาคมพัฒนาทักษะเยาวชน. (2567). รายงานการอบรมภาคฤดูร้อนและการพัฒนาทักษะ
เยาวชน. เชียงตุง: สมาคมพัฒนาทักษะเยาวชน.
- สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). การรักษาความรู้ทางศาสนาและการศึกษา. กรุงเทพฯ:
สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- หน่วยงานส่งเสริมศาสนา. (2564). การรักษาความรู้ทางศาสนาและอัตลักษณ์ทางศาสนา.
กรุงเทพมหานคร: หน่วยงานส่งเสริมศาสนา.